

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa H. L.
przeciwko Skarbowi Państwa - Lasom Państwowym Regionalnej Dyrekcji Lasów
Państwowych w P. Nadleśnictwu K.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 29 marca 2019 r., sygn. akt I 1Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz strony pozwanej;**
- 3) przyznaje radcy prawnemu M. Ś. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) zł, powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności

w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę rozstrzygnięcia zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił w formie pytań: „czy w ramach postępowania o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, prowadzonego na podstawie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, możliwe jest uchylene postanowienia o przysądzeniu własności, którego wydanie przez Sąd spowodowało powstanie niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, w szczególności w sytuacji, gdy stronie nie przysługują inne środki prawne celem wzruszenia takiego błędnego postanowienia; ewentualnie o ustalenie, czy jeżeli Sąd prowadzący postępowanie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym ustali, że takie postanowienie zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, to czy takim postanowieniem jest związany”; „czy wpis ostrzeżenia o niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, a polegający na tym, że jest inny właściciel, wyłącza legitymację czynną strony (wpisanej w dziale II księgi wieczystej, jako właściciel) do występowania w sprawie po stronie powoda z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Czy wpis takiego ostrzeżenia, które nie prowadzi do wpisania nowego właściciela do działu II księgi wieczystej, zamyka wpisanemu w dziale II właścicielowi możliwość wystąpienia z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym”; „czy postanowienie o przysądzeniu własności może być wzruszone w ramach postępowania o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi

kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Zagadnienie sformułowane przez powoda nie ma cech określonych wyżej, gdyż odpowiedź na niektóre sformułowane przez niego pytania jawi się jako oczywista, a odpowiedź na inne – nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w świetle żądania, które zgłosił powód oraz ustaleń faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia.

O charakterze powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym Sąd Najwyższy wypowiadał się wielokrotnie. Wyjaśnił, że służący ono zaspokojeniu roszczenia typu rzeczowego (*actio in rem*), przy pomocy którego powód domaga się nie tylko ustalenia prawa lub stosunku prawnego, lecz także wydania orzeczenia zastępującego oświadczenie woli osoby wpisanej do księgi wieczystej, które by prowadziło do usunięcia wpisu jej prawa i zastąpienia go wpisem obrazującym stan prawny nieruchomości aktualny na datę zamknięcia rozprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2019 r., I CSK 440/18, nie publ., z 18 czerwca 2015 r., III CSK 372/14, nie publ., z 16 lutego 2011 r., I CSK 305/10, OSN-ZD 2012, nr A, poz. 7 i przytoczone w nich orzecznictwo). Przed wydaniem wyroku uzgadniającego treść księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym sąd musi zatem ustalić, że miały miejsce zdarzenia, które go ukształtowały zgodnie z żądaniem powoda, a wystąpienie tych zdarzeń spowodowało zarazem, że wpisy w księdze wieczystej nie przedstawiają prawidłowego obrazu stanu prawnego nieruchomości. Sąd rozpoznający

powództwo zawierające takie żądanie nie ma jednak uprawnień do ukształtowania stanu prawnego nieruchomości inaczej niż na to wskazują wyniki postępowania dowodowego w odniesieniu do zdarzeń o wskazanych wyżej cechach.

Postanowienie o przysądzeniu własności nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym może być wzruszone wyłącznie na skutek rozpoznania przysługującego od niego zażalenia (art. 998 § 2 k.p.c.). W postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oczywiście nie może dojść do wzruszenia postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości, tak samo jak nie mogą być w nim pominięte skutki, które z tego postanowienia wynikają dla prawa własności nieruchomości.

Osoba wpisana do księgi wieczystej w dziale II jako właściciel nieruchomości jest legitymowana do tego, by wystąpić z powództwem o uzgodnienie treści tej księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Osobną kwestią jest natomiast zasadność żądania, które zgłasza. Żądanie powoda dotyczy nieruchomości objętej księgą wieczystą (...), a w tej księdze wieczystej powód wpisany jest jako właściciel. Co do zasady, może on zatem wystąpić z pozwem o uzgodnienie treści tej księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Żądanie takie może być uwzględnione pod warunkiem, że wskazany w nim kierunek uzgodnienia wpisów w księdze wieczystej, której dotyczy będzie prowadzić do sprostowania niezgodności i ujawnienia w tym publicznym rejestrze prawdziwego i aktualnego na datę zamknięcia rozprawy stanu prawnego nieruchomości, dla której prowadzona jest księga. W postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym sąd jest bowiem związany żądaniem pozwu (art. 321 § 1 k.p.c.). Żądanie powoda zgłoszone w niniejszej sprawie zmierzało do wykreślenia działki nr (...) z księgi wieczystej (...). Powód motywował to żądanie zarzutami co do prawidłowości postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa - Lasów Państwowych, który to nabywca nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym ma obowiązek ujawnić swoje prawo, także do nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) w księdze wieczystej. Żądanie powoda ogranicza się jednak do oczekiwania, że sąd wieczystoksięgowy wykreśli działkę nr (...) z księgi wieczystej (...) (co w świetle ustalonych faktów wydaje się akurat zasadne), ale nie obejmuje ono wskazania, do jakiej księgi wieczystej (choćby

wymagającej założenia) ta nieruchomość ma być wpisana i z wpisem prawa na czyją rzecz. Żądanie zgłoszone w tej postaci nie może być uwzględnione, a publiczne funkcje rejestru, jakim są księgi wieczyste zabezpiecza ostrzeżenie ujawnione w dziale III księgi wieczystej, której dotyczy żądanie pozwu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

O odstąpieniu od obciążania powoda kosztami postępowania na rzecz pozwanego zdecydował charakter sprawy oraz ujawniona w oświadczeniach majątkowych sytuacja osobista i materialna powoda. Sąd Najwyższy wziął też pod uwagę niewielki nakład pracy, jaki musiał włożyć pełnomocnik pozwanego w sporządzenie stanowiska procesowego co do przedsądu.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującemu powoda z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł stosownie do § 2, § 4 ust. 1, § 8 pkt 6 i § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 26 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 68).